הלוקח עובר חמורו פרק ראשון בכורות ו.

מסורת הש"ס

ב"ל. מקרא אחר (שמות לד) ופטר חמור תפדה בשה אם אינו ענין למעטן שאר בהמה טמאה משה שהרי מעטן בפסוק לאשון מהו ענין למעטן מכל קדושת בכור: **מפקיף לה רב אחא.** הא תרוייהו צריכי דאי כתב חד הוה אמינא דבר שהיה בכלל בכור בהמה טמאה תפדה: **ויצא מן הכלל ללמד.** שפדיונו בשה לא ללמד על עצמו יצא אלא ללמד על הכלל כולו יצא כו' ולעולם (ג) נפדין בשה ת"ל מקרא אחר ופטר חמור תפדה לומר לך זה בשה ולא אחר בשה: **מעטינהו משה ולעולם בכל דבר.** וקדושים בבכור: **א"כ לכתוב.** קרא תניינא חמור בשה תפדה ואגא יודענא דבפטר קמיפתעי מהדר כתב פטר ש"מ מדין פטר רחם ממעט להו לשאר בהמות טמאות דאין להם דין בכורה: **כל מקנך מזכר.** פטר שור ושה ופטר חמור תפדה בשה כלל ופרט בהדדי: **פטר חמור הפסיק הענין.** דלא תדייניה בכלל ופרט דאי אקרא קמא קא מהדר מכדי כתיב לעיל מיניה פטר שור ושה לכתוב וחמור תפדה בשה והדר אפטר דלעיל אגא מהדר כתב פטר ש"מ לאו אקרא קמא קמהדר: **וי"ו.** דכתב ופטר דוי"ו עדכיה ואהדריה אקרא קמא דוי"ו מוסף על ענין לאשון: **ור' יוסי.** אמר לך אי אקרא קמא קאי לא לכתוב פטר לאפסוקיה ולא נצטרך וי"ו לערביה: **והדר עריב להו.** למימר דלדיייניה בכלל ופרט: **אי דלמא כיון.** דתרוייהו שוו דמין בהמה טמאה מינהו לאו מינויא יתירא הוא וכי אית מקנת סימנים לאם תייב: **סימנין מילתא.** מסוכה היא דאע"ג דאשתמי כולי האי מתייבי ליה מקנת סימנין בבכורה: **מאי לאו אפי' פרה שילדה מן סוס.** וש"מ סימנא מילתא היא וכ"ש כולהו אינך: **לא אפרה שילדה מן חמור.** דהוא"ל ותרוייהו בני קדושה (ב) בהמה מינהו כי אית מקנת סימנין חייב ולא תפשוט מינה אגא מדא: **מאי לאו אתרוייהו.** קאי האי ואם יש מקנת סימנין ותפשוט מינה תרתי: **לא אפרה שילדה מן חמור.** ומשום דתרוייהו קדשי בכורות: **אכל חמור שילדה מן סוס למאי הלכתא קתני לה הכא לאפוקי.** לאשמעינן דנדמה הוי ופטור מן הבכורה כי לית ליה מקנת סימנין דמשום דישא קתני חמור שילדה מן סוס אכל סיפא לאו עלה מהדר: **חמור אדום** (ג). ולימייב בבכורה קמ"ל. סתם סוסים אדומים הן: **סימנא בעלמא דלא אחליף לך.** גירסתך כמשנה ותימה טהורה שילדה מן טמאה אסור וטמאה שילדה מן טהורה מותר: דכר

תלמוד לומר פטר חמור פטר חמור שני פעמים פטרי חמורים אמרתי לך ולא פטרי סוסים וגמלים פריך רב אחאי אי כתב רחמנא חד הוה אמינא דבר שהיה בכלל ויצא מן הכלל ללמד לא ללמד על עצמו יצא אלא ללמד על הכלל כולו יצא ולעולם בשה כתב רחמנא פטר חמור אחרינא פטרי חמורים ולא פטרי סוסים וגמלים ואימא מעטינהו משה ולעולם בכל דבר א"כ לכתוב רחמנא פטר חמור תפדה בשה וחמור תפדה בשה פטר חמור תפדה בשה פטר חמור תפדה בשה למה לי פטרי חמורים אמרתי לך ולא פטרי סוסים וגמלים ותנא דידן למעוטי סוסים וגמלים מנא ליה אמר רב פפא [1]כל מקנך תזכר כלל שור ושה וחמור פרט כלל ופרט אין בכלל אלא מה שבפרט [2]ישור ישה וחמור אין מידי אחרינא לא ורבי יוסי הגלילי פטר הפסיק הענין ורבנן וי"ו הדר עדבי' קרא ור' יוסי הגלילי לא לכתוב לא וי"ו ולא פטר ורבנן איידי דהא קדושת דמים והא קדושת הגוף פסיק להו והדר עריב להו איבעיא להו פרה שילדה מין חמור ויש בו מקצת סימנין מהו עז שילדה מין רחל ורחל שילדה מין עז דבי יש מקצת סימנין חייבת בבכורה דהא טהורה והא טהורה הא קדושת הגוף והא קדושת הגוף הכא דהא טמאה והא טהורה הא קדושת הגוף והא קדושת דמים לא או דלמא כיון דאידי ואידי בני מיקדש בבכורה קדוש ואת"ל כיון דאידי ואידי מיקדש בבכורה קדוש חמור שילדה מין סוס מהו הכא ודאי לא בת מיקדש בבכורה הוא או דלמא כיון דמין טמאה הוא קדוש אם תמצא לומר כיון דמין טמאה הוא קדוש [3]פרה שילדה מין סוס מהו הכא ודאי הא טהורה והא טמאה הא בת מיקדש בבכורה והא לא בת מיקדש בבכורה או דלמא סימנין מילתא היא תא שמע בהמה טהורה שילדה מין בהמה טמאה פטורה מן הבכורה אם יש בו מקצת סימנין חייבת בבכורה מאי לאו אפי' פרה שילדה מין סוס לא פרה שילדה מין חמור ת"ש פרה שילדה מין חמור וחמור שילדה מין סוס פטורה מן הבכורה אם יש בו מקצת סימנין חייבת בבכורה מאי לאו אתרוייהו לא אפרה שילדה מין חמור אבל חמור שילדה מין סוס למאי קתני לה לפטורא פשיטא השתא ומה פרה שילדה מין חמור דאידי ואידי בני מיקדש בבכורה נינהו אמרת אם יש בו מקצת סימנין אין ואי לא לא חמור שילדה מין סוס מיבעיא איצטריך ס"ד התם הוא דיש לה קרנים והא אין לה קרנים הא פרסותיה סדוקות והא פרסותיה קלוטות אבל הכא דאידי ואידי אין לה קרנים אידי ואידי פרסותיה קלוטות אימא חמור אדום בעלמא הוא קמשמע לן: ומה הן באכילה כו': למה לי למיתני שהיוצא סימנא בעלמא הוא דלא תיחלף לך דלא תימא זיל בתריה דידיה והאי טהור מעליא הוא והאי טמא מעליא הוא אלא זיל בתר אימיה מנא הני מילי דתנו רבנן [2]אך את זה לא תאכלו ממעלי הגרה וממפריסי הפרסה יש לך שהוא מעלה גרה ומפרים פרסה ואי אתה אוכלו ואיזה [3]זה טהור שנולד מן הטמא או אינו אלא טמא הנולד מן הטהור ומאי ממעלי הגרה וממפריסי הפרסה הכי

[1]**ומה הן באכילה.** מה הוא מיושב יותר שלא דבק [2] אלא בפרה שילדה מין חמור ולא חמור ד[3]הילד פרה): **למה לי למיתני** שהיוצא. לקמן[4] דייק מינה מי רגלים של חמור לאסורין והכא דייק מדקתני שהיולדת שומן טעם לדבר הוה ליה למיתני והיולדת: [1]**ורבי** שמעון נפקא מאת הנמל. הכא דרים ר"ש את וכפ' קמא דמנחות (דף יח:) גבי לבונה אמר ר"ש את לא דרים ור"ל את לא דרים להיות דרשא מדע מדלא מייתי עלה ההיא דשמעון העמסוני כדמייתי הכא ות"ת דמשמע הכא מתן דדרים את אסר קלוט כר"ש ורבי יוסי הגלילי דרים כפ' אלעגלה וחמשה (כ"ק מא:) דדרים בעל השור נקי מדמי ולדות ואת להנאת עורו וכפ' בהמה המקשה (חולין דף ע:) שרי קלוט גבי בהמה שמת עוברה ואמר ר' יוסי הגלילי בטמאה טמא בטהורה טהור דמתיב רבי הולך על כפיו מהלכי כפיס [1]טמא לך ופריך קלוט נמעי קלוטה ליטמא ש"מ פשיטא לי' לר' יוסי בטהורה טהור וי"ל ניחא לייתב מילתיה דר' יוסי אפילו למ"ד קלוט שרי א"ג בראשו ורוזו דמי לאמו אחיי דמודה ר' שמעון [2]דשרי ויש לדקדק מהכא דהכי הלכתא דלא דרשינן את דקיימא לן כרבנן דשרו קלוט כדמוכח פרק בהמה המקשה (שם עה:) דאמר הכל מודים בקלוט בן קלוטה בן פקועה שמותר תרתי תמיהי דכירי אינשי ש"מ קלוט שרי [3]ואיכא לאוקמא בראשו ורוזו דמי לאמו אם כן נתיר קלוט [1]מהא דעמא ואת יעמיד לאסור מלבו וגמל נשנה מפני שסועה כמו שפן וארנבת כדאמר לקמן וה"ג ניחא לר' יוסי הגלילי אכל ים לדקדק מדאמר פרק בנות כותים (נדה דף ל.) נקטינן אין קושי סותר בזיבה ואי מסכמת תנא דאמר סותר ר' אליעזר היא והתם (דף לא.) מפרש טעמא דר' אליעזר משום דדרים את ובכתובות פ' הנשאל (דף קג.) דאמר הזהרו בכבוד אמכם וקאמר אמא אב הוא ופריך אמא אב נמי דאוריתא היא את אביך ברכות אמא אביך ש"ל ניחא לי' לייתב דברי רבי כהולי עלמא [2] עוד נראה לאין זה ראיה מנדה דמה הוא זקוק לומר [3] אי מסכמת תנא דאמר סותר ר' אליעזר היא הא [4]איכא כל הני תנאי דדרשי את [2]: **פירש.** ות"ת לוקמא [3]בכבוד אב יאסר דמשווה כבודן לכבוד המקום קידושין (דף ל:) ולעבור עליו בשני עשה [4](כדאמר תפילה ושיחה עשה) ש"ל דמשמע ליה דומיא מורא של מקום וזה אי אפשר ורבי עקיבא מרבה תלמידי חכמים דתנן (אבות פ"ד מי"ב) מורא רבך כמורא שמים: הטמאים

עין משפט נר מצוה

ים א ב הי' פ"ב מהלי' בכורות הלכה ו סמנ עשין ריח עוש"ע יו"ד סימן שנו סעיף ו: ג (מיי' פ"ח מהלי' מאכלות אסורות הל"י סוש"ע יו"ד סי' עט סעי' כ):

שיטה מקובצת

[1] אלא בפ"ה שילדה מין חמור ולא חמור שילדה בהרי. וראיתי ספרים שכתוב בהם דחמור שילד כעין פרה וגירסא נכונה היא דשפי הוי חדיש דפטור מן הבכורה מחמור שילדה כעין סוס ראין בכעינו קרוש בבכורה. ע"כ תוספת הרא"ש: [2] עוד נראה דאין זה ראיה וכו'. וגי"ל דאין זה דיחוד דניחא ליה לאנקטן כר"א לפי שדבר בקושי עצמי. תוס' הרא"ש: [3] אי משכחת תנא דאמר שותר ר' אליעזר היא הא אינא כל הני דרדשי את כיון וכו' ואי"ת לוקמה על פוראת אב ראם דהשוה כבודן לכבוד המקום וכו' ולעבור בחרי עשה וכו' ע"ר תוס' קמא עא ע"ב) כדאמר גבי חפילין שיש ח' עשה וז"ל הרא"ש ז"ל ד"ל דלא משמע ליה להשיגת מורא בשר דרש למורא המקום עד שבא ר"ש וכו' ת"ת. לפי שמצינו בהם לשון זה ומורא רבך כמורא שמים אבל ראהבת את ה' אלהיך לא הוה קיל לרבות אב ואם לענין אהבה (דמי) (ביינן שהשוה הכתוב [כבודם] לכבודי ע"כ מצאתי וגי"ל דשעות נפל בהגה וגי"ל מאי דכתבו וא"ת קאי על דבור הנוס' שקבריותו על מאי דאמרו בגמ' כיון שהגיע לאת ה' אלהיך תירא פירש וכו' והוא בע"ב:

רבינו גרשום (המשך)

דטהורה מן הבכורה כי אין בו מקצת סימנים ואפילו בסימנים פשיטא השתא ומה פרה וכו': חמור שילדה מין סוס רבי אין בו מקצת סימנין מבעיא דפטור אלא לאו אתרוייהו קאי ר"ש ור"מ דחמור דילדה מין סוס דחייב דבי יש בו מקצת סימנים. לעולם אפרה קאי ולא אחמור ואי אמרת א"כ חמור שילדה מין סוס למאי קתני לה לפטור פשיטא לאו פשיט' היא דאיצטר' למיתני לה לפטורא דלא ילפינן לה מפרה שילדה חמור דסד"א התם הוא בפרה שילדה חמור דבי אין לה מקצת סימנים דטהורה הוא יש לה קרנים וכו': אבל הכא. בחמור שילדה מין סוס דאידי ואידי אין לה קרנים אידי ואידי פרסותיה קלוטות מאי דהאי אמר דהאי מין סוס דלמא לאו סוס הוא אלא חמור אדום בעלמא הוא. דסתם סוס אדום וחמור שחור. והאי דלמא אינ"ג דאדום הוא אימא חמור אדום הוא ולריחייב בבכור להכי אצטריך לפתני לה לפטורא ואמתי לא ילפינן דליחייב בבכור כי יש בו מקצת סימנים אלא בפרה שילדה מין חמור אבל חמור שילדה מין סוס ופרה שילדה מין סוס אמתי לא ידעינן: ומה הן באכילה. ולדות של בהמה טהורה שהוא כמין בהמה טמאה מותרין הן באכילה שהיוצא מן הטהור טהור והיוצא מן הטמא טמא: [1] דלא חימא זיל בתריה דידיה. דנולד אי הוי מין טהור ליתרי טהור מעליא הלכך קאמר שהיוצא מן הטהור דזיל בתר אימיה אי אימיה טהורה היוצא ממנה אע"ג שהוא מין טמא טהור: או אינו. אפילו טמאה הנולדה מן הטהורה לא תאכלו ומאי ממעלה

מסורת הש"ס

[1] (נמדבר יח), [2] כסיה ניעהו מפ"ה כי ל"ק. [3] (שיך למשנה דף ה:). [4] (שילהה סוס כל"ל). [5] (דף ז:). [1] (שיך לפ"כ). [2] כתיב מטמאי לך ל"ק. [3] (נש"ע תוס' ל"ק מא: ד"ה לקמן ומוס' מנחות מ: ד"ה ור"ש). [4] רש (מאות דאיכא לאוקמי כרשבו ורבנו שמי לאמו מ"ל מכל קלוט מהות טמא ומא נעמיד לאסור אלמי ונמל נעמה מפני שסוסה כמו שפן וארנבת ומהר כדאמרינן לקמן ל"ק. [1] גי' רש"ש מהות טמא. [2] (ועי' תוס' נדה ל:. ד"ה נקטינן). [3] (מגרת לא ומס דסיטו מוכחאן למוכלמת המקום ל"ק. [4] כדאמרי' מנחות מד. כל שאין מנת תפילין מוכר כשמונה עשה כו' דיומא לאמרא כו' ל"ק.

תורה אור השלם

1. כל פטר רחם לי וכל מקנך תזכר פטר שור ושה: ופטר חמור תפדה בשה ואם לא תפדה וערפתו כל בכור בניך תפדה ולא יראו פני ריקם: שמות לד יט כ
2. אך את זה לא תאכלו ממעלי הגרה וממפריסי הפרסה את הגמל כי מעלה גרה הוא ופרסה איננו מפריס טמא הוא לכם: ויקרא יא ד

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה ויצא וכו' ולעולם אין נפדין אלא בשה ובכו' יכו' תפדה בשה לומר לך: (ב) ד"ה חמור אדום בעלמא הוא ולריחיי:

רבינו גרשום

פריך רב אחאי. דיכי מצית למעט פיטרי סוסים וגמלים מכל דבר דהא פטר חמור אחרינא לא מייתי להכי אלא הרוייהו צריכי: דאי כתב רחמנא חד הוה אמינא הוה פטר חמור דבר שהיה בכלל בכור דבהמה הטמאה תפדה: ויצא מן הכלל. דכתב ופטר חמור תפדה בשה ולא ללמד על עצמו כו': א"כ. דלעולם בכל דבר א"כ לכתוב ופטר חמור תפדה בשה וחמור תפדה בשה פטר פטר תרי דימני לומר לי פטרי חמור אמרתי לך לפרטות ולא פטרי סוסים וגמלים כו': כל מקנך תזכר כלל שור ושה וחמור דסמיך ליה ופטר חמור תפדה בשה ומשיב ליה בפרטא: ור' יוסי הגלילי. אמר לך האי חמור לא הוי מפרטא דפטר הפסיק הענין ואי אתה לדונו לחמור עם שור ושה בכלל ופרט ולאו כלל ופרט הוא: ורבנן אמרי אין ודאי חמור נמי הוי מהרוא פרטא דוי"ו ופטר הדר ועריבה דמוסף על ענין ראשון והוי נמי מפרטא: ור' יוסי הגלילי. א"כ דחד פרטא הוא לא לכתוב לא וי"ו ולא פטר: פסיק ליה. ופטר הדר ר' ועריב להו דהוו חד פרטא ור' יוסי לא משמע ליה האי והדר עריב: ויש בו מקצת סימן. שדומה לפרה: אי דלמא כיון דמין טמאה הוא האם והכן והאם קדוש בבכורה קדוש גם הבן הואיל ויש בו מקצת סימן: לא אפרה שילדה מין חמור. כי יש בו מקצת סימן א' חייב דאידי ואידי בני מיקדש בבכורה נינהו וכהא קאמר ברייתא בהמה טהורה שילדה מין טמאה ולא שילדה מין סוס ואכתי לא ידעינן לא בחמור שילדה מין סוס ולא בפרה שילדה מין סוס: מאי לאו. אתרוייהו (קמ"ל) קאי האי אם יש בו מקצת סימנין דש"ס דפרה דילדה מין סוס דחייב בבכורה: לא. אפרה שילדה מין חמור קאי: למאי קתני לה לפטורא.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com